

**Doctoris Francisci Svarez Granatensis, De Societate Iesv,
Jn Celebri Conimbricensi Academia Theologicæ Facvltatis
Primarii Professoris. Varia Opuscula Theologica**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1618

Cap. VIII. Voluntatem creatam ob libertatem suam non indigere physica, &
inhærente prædeterminatione vi operetur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84352)

vt suam efficaciam habeat determinatam ad vnum individuum, fateor non posse demonstrari hoc esse impossibile, aut implicare contradictionem; tamen, cum non possimus nos philosophari nisi ex virtutibus actiuis quas experimur; & alioqui nulla ratio nos cogat ad admitendum tale genus virtutis actiue, immerito, & præter omnem convenientem philosophandi rationem, fingitur. Præsertim, cum necessarium consequenter sit dicere, quod variatur actio causæ secundæ, variari etiam hanc entitatem, quam Deus in illam præfundit. Itaque, quod nō nouum lignum admoventur igni, toties necesse est, vt Deus nouam qualitatem, aut nouam rem determinantem ignem, ipsi cōferat: & similia possent facile inferri, quæ sine causa quilibet philosophus concederet. Sed de naturalibus causis hæc sufficiant, quæ non erunt inutilia, ad facilius intelligenda ea quæ de liberis dicenda sunt.

VIII.

Ex his ergo recte concluditur, voluntatem nostram ex sola generalisatione causæ secundæ, non indigere hac prædeterminatione, nisi in ea aliquid proprium & singulare ostendatur, ob quod illam requirat. Quod sane non erit facile ostendere: quia sicut in exterioribus causis naturalibus agentibus, ita & in voluntate sufficere saluatur subordinatio voluntatis ad Deum vt primam causam per dependentiam essentialem, quam ab illo habet, non solum in esse, sed etiam in operari, ratione concursus necessarii superius explicati: ergo ex vi huius subordinationis non est necessaria alia motio diuina prædeterminans: ergo per se loquendo non est necessaria ad actum liberum voluntatis. Probatur hæc vltima consequentia: quia non est minus potens voluntas ad exercendos actus sibi connaturales, quam sint alie causæ naturales ad actiones suas: nec potest singularis aliqua ratio in voluntate inueniri, ob quam hæc determinatio ad voluntatis actus necessaria sit, potius quam ad actus reliquarum causarum. Quod in sequente capite fusius ostendendum est.

CAPVT VIII.

Voluntatem creatam ob libertatem suam non indigere physica, & inherente prædeterminatione vt operetur.

ABET voluntas creatæ, quatenus libera est, proprietatem peculiarem, ratione cuius afferunt contrariæ sententiæ defensores, omnino necessariam illi esse dicunt prædeterminationem, nimirum ob indifferentiam eius. Vnde in hunc modum argumentantur; & hoc existimant esse efficacissimum suæ opinionis fundamentum. A causa indifferente & indeterminata non potest definitus prodire effectus; sed voluntas positus omnibus requisitis ex parte obiecti, & intellectus, ac suarum virium, est indifferens ad hunc vel illum actum eliciendum: ergo prius, saltem natura, quam aliquem definit eliciat, oportet vt ab aliquo determinetur: ergo à Deo; quia nec ab alia causa potest determinari, etenim nullam habet efficaciam in ipsam voluntatem: neq; à se, quia semper ante determinationem ab alio receptam inuenitur indifferens, ac proinde insufficiens ad determinationem faciendam. Vnde probatur prima propositio assumpta, in qua vis tota rationis consistit: Primo quidem quia repugnat eandem facultatem ex sese indifferenter & se ipsam determinare, quia determinatum & indifferens contradictionem inuolunt. Secundo,

quia causa indifferens est quasi incompleta, vt in vnum effectum potius quam in alium exeat neque ex parte eius potest vlla ratio reddi, cur ab illa effectus manet determinatus: ergo oportet, vt cōplementū & radix talis determinationis aliunde proueniat, & antecedit effectus determinationis: vt illius principium & causa esse possit.

Quod si obijcias, quia hac ratione probaretur, etiam Deum ipsum nihil posse efficere, nisi ab alio prius determinetur, quia de se est causa indifferens; respondent, roborando rationem factam, quia Deus, cum sit ex se indifferens ad hos effectus potius quam ad alios, se determinat absque alio superiori determinante ex infinita perfectione & eminentia, à qua habet, vt nō solum sit liber, sed etiam vt sit primum liberum nulli superiori subordinatum: ergo talis modus operandi, nulli voluntati creatæ conuenire potest. Alias, si voluntas creatæ etiam posset se hoc modo determinare, vnaquæque esset quoddam primum liberum, & primum initium suæ determinationis, nec in ea subderetur Deo, quod est contra singularem Dei excellentiam.

II.
Nouum illius argumenti roboratur.

Tandem declaratur, quia vel voluntas creatæ determinatur ad hunc effectum potius quam ad alium, quia vult, aut potius vult hoc determinare, quia prius est ad hoc volendum determinata. Primum dici non potest: ergo secundum necessario dicendum est: ergo prima determinatio voluntatis antecedit primum velle eius, & consequenter non est ab ipsa, sed ab alio. Minor probatur, quia voluntas de se est indifferens ad volendum vel nolendum: ergo non potest determinari, quia vult; nam, si vult, iam est determinata: ergo non potest ipsum velle esse causā & radicem determinationis, quia ipsummet velle est effectus voluntatis, estq; effectus determinatus; & ante primum velle, nō antecedit aliud velle, ergo non potest elicere determinate hoc velle quia vult, sed potius è contrario, quia prædeterminatur ab alio ad hoc volendum, ideo determinate hoc vult potius quam aliud. Et in hoc cernitur etiam differentia inter voluntatē creatam & diuinam; quod in diuina, velle res seu effectus, quos producit, non est effectus voluntatis diuinæ, sed est ipsemet actus increatus diuinæ voluntatis, qui eminenti quodammodo absq; vlla additione vel effectione intra ipsā Dei voluntatem, sese determinat ad hunc vel illum effectum volendum; & inde est, quod talis effectus determinatus à diuina potentia prodcat: ille autem modus determinationis repugnat voluntati creatæ; & ideo necesse est, vt prima determinatio ab extrinseco, nimirum à Deo illi proueniat. Quod tandem confirmatur ex D. Thom. 1. 2. q. 9. art. 1. dicente potentiam quæ interdum agit, interdum non agit, indigere aliquo mouente, & determinante ipsam quoad exercitium, sed voluntas interdum agit interdum nō agit in actibus liberis: ergo indiget exteriori causa determinante, quæ nō potest esse nisi Deus.

III.
Id explicatur am-
plius.

Fundamentum aduersariorum diruendo nostræ sententiæ veritas roboratur.

Verumtamen hæc ipsa ratio, in qua maxime hi autores nituntur, eorū sententiam falsā esse aperte declarat eiusq; rei declaratio nostrā maxime assertionem confirmat. Clarissime enim supponit, qui ita argumentantur, totam nostræ voluntatis indifferentiam passiuam esse, & non actiuam; & negatiuā potius quā positiuā. Nā, si voluntas, vt est prior suo actu ita est indifferens, vt non possit se ipsam determinare etiam positus omnibus prærequisitis ad volendum, nisi ab alio extrinseco agente determinetur: ergo illa

IV.

illa indifferentia tantum passiva est, ad recipiendum nimirum, hanc vel illam determinationem pro alterius voluntate & arbitrio. Probatum consequentia quia respectu talis determinationis voluntas solum passiva se habet & non active: ut prædicti autores docent, & quidem consequenter: nam existimant, hanc determinationem antecedere, ordine causalitatis & naturæ, omnem actum voluntatis: ex quo necessario fit, hanc determinationem non effici à voluntate: quia omnis efficientia voluntatis est ab hac determinatione: quia ante illam dicitur esse incepta ad agendum aliquid, eo quod sit indeterminata & indifferens. Item quia si determinatio esset effectiva à voluntate: ergo esset ab illa ut indifferente; ergo eadem ratione ipsum velle, licet esset determinatum, posset esse à voluntate ut indifferente. Imo iuxta veram philosophiam, voluntas nihil per se & immediate efficit, nisi actum volendi vel nolendi: sicut in vniuersum he potentia animæ proxime solum efficiunt suos actus secundos: sed illa determinatio ut antecedit in voluntate iuxta sententiam quam impugnamus, non est actus voluntatis, sed aliquid prius: sit ergo à solo Deo, & non à voluntate: ergo indifferentia voluntatis respectu talis determinationis est tantum passiva. Et similiter sequitur esse potius negatiuam quam positivam: dicitur enim voluntas indifferens, quia est capax vtriusque determinationis, & ex se neutram habet in actu, sed ad summum in potentia receptiva: quo modo materia dicitur esse indifferens ad varias formas, non tamen erit indifferens positivè per actum eminentem seu virtutalem. Est autem omnino falsum voluntatem esse indifferentem tantum hoc modo, ut in secundo capite huius libri probatum reliquimus. Nam inde aperte sequitur, voluntatem non esse liberam, non solum, quoad vsum, sed nec quoad facultatem ipsam operandi, ut in secundo puncto proposito ostendimus. Procedit ergo ratio illa ex falso principio.

V.
Aduersa-
riorum ra-
tio in ipso
retorque-
tur.

Longe al-
ter indiffe-
rens est vo-
luntas, quæ
aliæ causæ
naturaliter
agentes

Quamobrem possumus nos hunc in modum rationem retorquere: potentia, quæ de se est positivè & active indifferens tanquam domina sui actus, potens est sua intrinseca virtute cum generali concursu primæ causæ se ad suum actum determinare: imo in hoc consistit eius intrinseca vis & perfectio: ergo non indiget extrinseca prædeterminatione prævia ad actum ut opereatur. Quin potius hæc, vel omnino repugnat, vel certe non est consentanea intrinseco modo operandi talis facultatis. Consecutio per se nota est, & antecedens adeo videtur clarum ex terminis, ut non indigeat probatione. Sed ut res sit euidentior, explicandum amplius est, facta quadam comparatione huius efficaciz voluntatis ad efficaciam causarum naturaliter agentium, quæ videntur etiam habere indifferentiam quædam per eminentem vim effectiuam plurium effectuum vel actionum; qualem in sole, vel in intellectu ipso considerare licet, cum tamen hæc facultates non possint propriè se determinare ad suos actus, sed à natura sint determinatæ. Est ergo notanda differentia, quod in his agentibus naturalibus non est facultas indifferens, positivè omnibus requisitis ad agendum, sed potius in hoc habent naturalem determinationem, ita ut sol necessario ageret tota sua eminente virtute, si simul haberet materiam susceptivam totius effectus, cuius ipse solus potest esse causa sufficiens. Quod si nunc vnum determinatum effectum facit potius quam alium, solum est, quia illi applicatur subiectum aptum ad illum effectum suscipiendum & non alium: eo tamen

subiecto applicato, tam necessario agit, sicut ignis calefacit. Idemque contingit in qualibet alia causa naturali, siue determinatio eius proveniat ex materia, siue ex alia cõcausa, ut supra tetigi: & ideo hæc causæ non dicuntur propriè indifferentes, sed æquinox vel vniuersales.

Idemque reperitur in intellectu, aliisq; animæ potentiis, quæ naturaliter agunt: solum est in quibusdam earum aliquid speciale, nimirum quædam subiectio ad voluntatem in vso & exercitio suorum actuum, quorum ipse met non sunt dominæ; & ideo illæ non possunt dici propriè ex indifferentes, nisi passivè. At voluntas est indifferens active, & tanquã domina sui actus: quia, si in illa non reperitur hæc indifferentia in homine absolute non inuenitur; quia nulla est alia facultas, per quã ei conveniat, & ita non erit homo liber, nec Dominus suorum actuum, quod est contra fidem. Quia ergo voluntas non imperfecte tantum, sed perfectissimo & spirituali modo indifferens est, ut, positivè omnibus requisitis, possit efficere vel continere actum suum, aut vnum vel alium elicere, ideo potes est quævis sit indifferens in actu primo) determinare se ad actum secundum. Quocirca illa propositio, Potentia indifferens non potest ex se producere determinatum effectum, ut verbis præcisi respondetur, distinguenda est: est enim vera in causa indifferente ex imperfectione virtutis, vel ex defectu alicuius conditionis requisitæ ad agendum, non autem in causa indifferente ex perfecta & eminente virtute, per quam habet verum ac proprium dominium sui actus, positivè omnibus ad agendum requisitis.

Et confirmatur ac declaratur: nam huiusmodi facultas & modus agendi, nec in se involuit repugnantiam, nec est cur requiratur infinita perfectio: nec aut virtutem: ergo non est cur negemus convenire voluntati, quæ domina est sui actus. Prior pars antecedentis satis probata est ex dictis, & ex illo exemplo diuinæ voluntatis, quæ ex se ipsa, quia esse indifferens in actu primo, & determinari per actum secundum non involuit repugnantiam, quia vnus actus non includit necessario negationem alterius: si materia primam esse indifferens in potentia passiva & actuari seu determinari per vnum actum formalem, non est repugnans, sed potius consequens & consentaneum: sic ergo voluntatem esse active & perfecte indifferens, & se explicare in vnum actum, & per illum determinari tā agendo, quā recipiēdo illi, nihil involuit in se repugnans, sed potius est maxime consequens & consentaneum. Posterior vero pars antecedentis probatur: quia huiusmodi virtus activa sic operans, & se determinans, potest esse participata à superiori virtute: & ab illi? influxu pendere tam in suo esse, quam in actione sua: ergo ab illi? infinita perfectione potest habere prædictum agendi modum: quia nulla est causa ob quam infinitas requiratur. Deus n. non solum est liber, sed et est per se & essentialiter liber: & vsum libertatis habet non solum absq; dependentia ab alio, sed etiam absq; vlla potentialitate, compositione, aut imperfectione; & ideo infinitam perfectionem ad illum modum libertatis requirit: quæ propterea secundum illum modum nulli creaturæ communicabilis est. Participatio autem eius libertatis & indifferentiæ cum vero dominio sui actus comunicari potest creaturæ absq; infinita perfectione. Sic ergo, potentia ex indifferens, vnum actum determinate efficere potius quam alium, non ex determinatione alterius, sed sua sponte, & intrinsece vni-

VIII.
Soli Deo
conuenit
esse primū
liberum, si
vox hac
proprie
sumatur.

la malis a-
ctibus pri-
mū deter-
minationis
initium est
a volūtatē;
secus in bo-
nis, etiam
naturalib.

IX.

Nec ab in-
tellectu
S Thom.

X.
Nec ab ha-
bitu volun-
tatis.
Nec aliud
per modū
primi a-
ctus.

quauis non sine concursu alterius, non requirit infinitam perfectionem.

Quapropter non sequitur, voluntatem liberam sic operantem, esse primum liberum, nisi in hac voce sit magna æquiuocatio: nam primum liberum proprie dicitur, quod est per essentiam liberum; vel quod libertatem habet prorsus ab alio independentem; neutrum autem horum conuenit voluntati creatæ, cum non habeat libertatem nisi participatam à libertate Dei, & ab eadem in suis determinationibus pendente. Si autem primum liberum dicatur illud agēs, à quo in suo genere primo est determinatio libera, sic verum est, omnem voluntatem liberam posse in suo genere dici primam radicem suæ determinationis, quia scilicet, sine illa fieri non potest, nec aliter, quam ex intrinseca & libera applicatione eius: sed hæc est impropria acceptio huius vocis; & ideo illa vtendum non est, nec voluntati creatæ attribuenda. An vero hic modus operandi satis sit, vt voluntas creatæ dicatur primum initium suæ determinationis, dicemus in ea. vicimo huius libri. Nam in quibusdam actibus voluntatis, scilicet in malis possumus simpliciter ita loqui: in bonis autem, præsertim supernaturalibus, non item: quia licet in tali determinatione libera voluntas suas partes habeat, tamen primum initium eius non est ab ipsa, sed ex Deo qui eam preparat & adiuvat, vt se determinet, vt latius suo loco explicabitur.

Voluntatis determinatio ad liberum actum, ab extrinseco provenire non potest.

Atque ita simul probata est assertio proposita, & expedita obiectio in contrarium facta: præter ultimam confirmationem, quæ etiam soluetur, addendo nouum robur assertioni in hunc modum: Nam voluntatem formaliter ac physice determinari, nihil aliud est, quam velle: ergo nec potest esse ab extrinseco agente sine ipsa, nec potest esse aliquid præuium ad ipsam vel, quod sit, causa efficiens eius. Antecedens patet, quia determinatio illa voluntatis intrinseca homini, illique inherens non est nisi in ipsa voluntate eiq; inherens, cum non sit in intellectu, vt nunc suppono, & infra ostendam: quia intellectus per se solum potest mouere voluntatem obiectiue, & quoad specificationem, non autem determinare illam. Neque etiam potest talis determinatio esse in inferioribus potentiis, vt per se constat, & ex D. Thom. 1. 2. q. 9. Si ergo determinatio est aliquid, oportet vt sit in ipsa voluntate: præsertim cum supponamus, ex parte obiecti & aliarum circumstantiarum, iam esse posita alia prærequisita omnia ad agendum; solumq; deesse formalem & intrinsecam determinationem ipsius voluntatis: non ergo potest hæc in alia potentia inesse. Rursus hæc determinatio in ipsa voluntate non potest aliquid per modum actus primi: quia non est habitus, hic enim non determinat voluntatem, sed ipsa potius eo vtitur cum vult. Neque voluntas per se loquendo indiget alio actu primo, præsertim ad eliciendos actus sibi proportionatos, & naturales: quia ex se est sufficienter constituta in actu primo: & non indiget aliquo principio per modum speciei sicut potentia cognoscitiua. Et licet aliquo principio per modum actus primi indigeret ad aliquos interdum actus supernaturales, ille subderetur libertati eius quoad vsum: nam esset eadem ratio de illo, quæ est de habitu: ergo talis determinatio nihil aliud esse potest, præter actum secundum, qui est velle, vel actum volendi (hæc enim pro eodem nunc vsurpamus) neque enim cogitari

potest medium inter actum primum, & secundum: neq; ab Aristotele vnquam traditum est. Confirmatur maxime, quia determinatio voluntatis esse debet voluntaria: alioquin non determinaretur voluntas libero & spontaneo modo, sed potius vt quoddam inanime: nihil autem potest esse voluntarium, nisi, vel supponat actum volendi per quem sit voluntarium, vel sit ipsemet actus volendi, qui per se, & intrinsece voluntarius est: hæc autem determinatio non supponit actum volendi, vt per se constat: ergo, vt voluntaria sit, necesse est, ipsam esse actum ipsum volendi.

Quo fit, vt, loquendo de ipsa intrinseca determinatione voluntatis, non ideo voluntas quia velit aliud est determinata, sed potius ideo velit quia se ipsa determinat: ita tamē vt in ea causali notatione, indicetur causa formalis, non efficiens. Nam in genere efficiētis nihil aliud est, voluntatē determinare, quā efficere volitionē, vel nolitionē: in genere autē causæ formalis determinata manet, quia manet affecta hac volitione potius, quā alia: & ita in hoc sensu non est repugnātia in illa locutione; voluntas determinatur, quia vult, quāuis non determinetur nisi volēdo, quia ibi non importatur causa efficiēs, sed formalis. Propriissima autē & sine vlla æquiuocatione dicitur, voluntas se determinare, volendo; & velle, se se determinando. Ex quo satisfactum est ultimæ confirmationi obiectionis propositæ: satisfactumque probatum relinquimus, voluntatem, ob suam indifferentiam, non indigere speciali determinatione extrinseca proveniente: imo ideo illam non postulare, quia indifferens est.

Deinde constat ex dictis, quo sensu verum sit eandem potentiam non posse esse indifferentē, & determinatam: est enim hoc verum, si in eodem genere sermo sit, non autem in diuersis. Itaque si potentia sit ab intrinseco indifferens actiue seu ad agendum vt est voluntas, non potest in sua virtute actiua habere determinationem in terminata actu primo; poterit vero formaliter determinari per actum secundum: & quando est determinata in actu secundo, non potest simul esse indifferens, quo ad eundem statum, licet suam facultatem indifferentem retineat.

CAPVT IX.

Posita necessitate huius physice prædeterminationis, tolli non agendi libertatem, seu indifferentiam quo ad specificationem.

Actenus d. recte ostendimus nullā asseri posse rationem, aut causam, ob quā hæc prædeterminatio necessaria sit. Vterius ergo progrediendū, demonstrandūq; est, tale determinationē voluntati humane repugnare, seu quod perinde est, vsum libertatis impedire. Continet autem hic vsum duas partes: vna est, ad omittendam actionem, non ex impotentia, sed ex interna vi voluntatis, habentis simul potestatem proximam exercendi illam: altera est, ad exercendam actionem cū eadem interna facultate suspendēdi illam. De hac posteriori parte dicemus in sequenti cap. In hoc ergo demonstrandū est, si prædicta determinatio diuina est necessaria vt voluntas velit, nunquam voluntatē omittere actū ex interna potestate, & libertate, sed ex impotentia tantū; & cōsequenter, nūquā illi posse culpæ tribui, quod nō velit; siquidem velle non potest quidquam eorum, quæ de facto nō vult, nec libere aut moraliter omittit.

Argumentor igitur in hunc modum, quia si determinatio illa est ad operandum necessaria per modū necessarij influxus primæ causæ: ergo sine illo influxu non potest moueri voluntas;

XI.
Voluntatem ideo se determinat, quia vult, quia ibi non importatur causa efficiēs, sed formalis. Propriissima autē & sine vlla æquiuocatione dicitur, voluntas se se determinare, volendo; & velle, se se determinando.

XII.
Quo sensu eadem potentia dicatur indifferens & determinata.

I.
Doctrinæ series & cōnexio.

II.

potentia